

S. xiv, BMetge], pres de *notitia* 'coneixement', 'notícia'; *noticiar* [1585], *noticiari*, *noticiós*, *noticier* [1695, Lacav.]; *notori* [1399, BMetge; StVicentF, etc.] — *ll. notorius* —, *notòriament* [Muntaner]; *notorietat* [1695, Lacav.]; amb el cpt. *notificar* [1340]; *notificable*; *notificació* [c. 1500; 1695, Lacav.]; *notificador*; *notificatiu*.

Cognició [tercer quart del segle xiv], llatí *cognitio*, *-onis*, derivat del part. *cognitus* 'conegut' (cf. supra *cuynde*, *acuyndar*, s.v. *CONDICIA*). *Cognosciu*, *cognoscible*, *cognoscent*; *incognoscible*. *Incògnit* [1803, Belv.], ll. *incognitus*, *-a*, *-um*, 'desconegut'; *incògnita* [1868, SLitCosta].

Ignorar [Llull]; «per oblidar e *innorar* aquestes coses, caritat hix de la volentat», *Blanq.* I, 176.8; *innorar*, ib. II, 126.4; III, 133.13; «los hòmens saben quant, per divinal illuminatió, usen bé; e dessaben o *ignoren* quant per tenebres de crims o delictes són obcecats», BMetge, *Somni*; «lo rey Herodes --- *juravit illi dare quodcumque postulasset ab eo* --- rahó per què sent Johan Babiasta fon degollat, prometre la cosa, ab jura que *ignore*»,⁴ StVicentF, *Serm.* II, 20.29; *Curial* (NCL I, 106.23), ross. 1461, RLR I, 335;⁵ pres del ll. *ignòrãre* 'no conèixer, no saber, ignorar'; cf. el duplicat catalanesc *ENYORAR*; *ignorant* [Llull; StVicentF, *Quar.*, 173.91], *ignorància* [inn- Llull, *Blanq.* I, 184.14; i en duplicat poètic *ignorança*, Ausiàs: «creixent saber *ignorança* s' desperta, / a qui més sap li corre major dubte ---»]; *ignorant*: *ignarus*; *ignorància*: *ignorantia*», OPou (*TbPu.*, 305); *ignorable*, *ignorador*, *ignorament*, *ignorantisme*, *-ista*. *Ignorat*, convertit en adj. aplicat a allò que no està divulgat, que pocs saben: «i poder respirar la divina frescor / d'aquell porxo *ignorat* on la parra prospera», Josep Carner (*Excelsior*, v. 8, 1911).

Ignar [1487, Fc. Prats: «si 's ver christiã - gran senyal ne dóna / ab parlar y gest - i no com ordona / lo vulgo *ignar* - gros i *laical*», JqMBover, *BiEscrBal.* II, 160.49.10], pres del ll. *ignãrus* id., que sorgí també de la mateixa arrel.

Els següents cultismes provenen de l'arrel grega germana de la del ll. *gnoscere*: gr. *γνωσχω* 'conec'. *Diagnòstic* [Lab. 1839] i *diagnòstica* 'art de reconèixer les malalties' [id.], gr. *διαγνωστικός* 'distintiu, que permet de distingir', de *διαγνωσχω* 'jo distingeixo, discernixo'; *diagnosticar* [1911-32, Fontserè, *CiFiNat.*, p. 236]; *diagnosi*. *Prondòstic* [en diverses variants, S. xv, i en la forma femenina *prondòstica* o *pren-* ja fi S. XIII, Jaume I], ll. *prognosticum*, gr. *προγνωστικόν* id.: ja l'usà repetidament en la forma femenina (del neutre plural *-ica* del llatí) la Cròn. de Jaume I (*-iga*, 5, *-ica*, 460); *AlcM* cita diverses variants alterades (*pronùstic*, *prondòstic*, des de la segona meitat del S. xv);⁶ *pronosticar* [S. xv, *DAG.*, *AlcM*], *pronosticació* [1399, BMetge];⁷ *pronosticable*, *pronosticador*, *pronosticaire*, *pronostiquer*. *Prognosi*, gr. *πρόγνωσις* id.

Gnòmon 'agulla del rellotge de sol' [1803, Belv.], ll. tardà *gnomon*, *-onis*, del gr. *γνώμων* id., derivat de *γνωσχω*; *gnomònic*, *-ica* [Lab. 1839]; *gnòmic*,

-ica; *gnomologia*; *gnomològic*. *Gnòstic* [Lab. 1839], gr. *γνωστικός* id., derivat de *γνώμη* 'sentència', 'coneixement'; *gnosticisme* [1868, SLitCosta]; *gnosi* [-sis, id.]; *agnòstic* [1908, Coromines, *Vida Austera*, no encara Lab. 1888, ni Vogell], *agnosticisme*: mots creats pel naturalista ThHHuxley (1869), que les llengües modernes adoptaren de l'anglès *agnostic*, format sobre el gr. *ἀγνωστός* 'desconegut, no cognoscible'.

¹ Com posa de relleu Ronjat, *GrIstProvMod.* I, 147. En occità, però, el fet té caràcter menys general que en la nostra llengua: la forma *conòisser* hi té abast molt més ample en la llengua medieval, i encara avui és la de la Costa de Provença i Llenguadoc, dels Alps, Gavaldà i Roergue, mentre que *counèisse* és avui la de la major part del territori, incloent-hi el provençal mistralenc i rodanès, tot el domini gascó, etc. —² També en aquest derivat es troba alguna vegada *-oix(-)* en el període més antic: «sí deffenexen o *regonoxen*» en un doc. ross. de 1318, i «sí *regonoxien* tener terres», si bé al costat de *regonegues*, en un altre de la mateixa data: Alart, *InuLC.* —³ «Quants prenen plaer de alguna creatura, e són perles de ulls de peix!; après *regoneixen-se*: —O mesquí! e què me ha valgut que tan he perdut!», StVicentF (*Quar.*, 191.85); «vull que --- que *regonegats* ell per senyor, axí com fèyets mi, e ell *regonegua* a mi per senyor», *Filla de Contasti* (NCL XLVIII, 82); «en un pastís, / capolat, trit, / d'hom cap de dit / hi fon trobat: / fo-n molt torbat / qui'l conegué; / *regonegué* / què i trobaria: / més, hi havia / un cap d'orella», JRoig (*Spill*, 1672). També en el *Tirant de Galba*, § 478 (Riq., 1221.12); *regonegué*, *regonec* i *regonegut*, Eiximenis, *Dotzèn* (NCL VI, 70, 96, 112). —⁴ Avui present *ignóra* en català central però els valencians diuen *ignòra* (MGadea, *T. del Xè* I, 104) i des del temps d'Ausiàs, car aquest (que fa rimar *plora* amb *hora* 87, p. 45, i amb *hora* 8792, 112), a paria *ignora* amb *plora* i amb *hora*, 108.113 i 100.115. —⁵ S'inicià una evolució semàntica semblant a la de l'angl. *ignore*: «si l'en convida a cassar - per un dissabte a la tarda: / —Capità, yo bé hi iré, que yo no puc *ignorar*-l'hi», MilàF (*Romllo.*, 233.11), ací, però, amb el matís de 'refusar'. —⁶ Variament deformat en la boca del poble: eiv. «*perndòstich*: calendario», PzCabrerero; a Cubells, a un vell de molt saber popular li deien uns lo *prondòstic* però altres lo *parenòstic* i d'altres lo *parenòstic* (!), 1964. —⁷ *Prognosticació*, *Somni*, Riq., 200.6.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *coneguda* subst. f., *a coneguda*, *coneguera*, *conegut*, *conexedor*, *coneximent*, *conexent*, *conexença*, *a conexença* de, *conexible*, *desconèixer*, *desconexent*, *desconegut*, *desconexença*, *inconegut*, *reconèixer*, *reconèixer*, *reconeximent*, *reconexença*, *reconexent*, *reconexedor*, *noble*, *noblesa*, *nobletat*, *nobilitat*, *nòblia*, *nòbiliari*, *nòbilíssim*, *nòbilitar*, *nòblalla*, *nòblejar*, *ennobrir*, *ennobleir*, *ennoblidor*, *ennobliment*, *in-*